

БОЖИДАР Г. ЗОЊИЋ (Андријевица)

СУФИКСАЦИЈА ЛИЧНИХ ИМЕНА У ВАСОЈЕВИЋИМА

Васојевићи су, по Јовану Цвијићу, највеће племе динарских Срба, а тиме и Срба уопште, јер су се племена као облик друштвеног организовања сачувала једино код Динараца. Област Васојевића обухвата око 2000 km² и простире се од братоношког села Јаблана, источно од Вјетерника, до Бихора и до Мурина. Васојевићима у ширем смислу припадају и Велика (испод Чакора), Шекулар (према Ругову), Калудра (до Шекулара) и Горња села (испод Чакора), Шекулар (према Ругову), Калудра (до Шекулара) и Горња села (испод источних огранака Бјеласице). Њихова територија је географски разбијена, што је допринијело да их послје Другога свјетскога рата разбију и административно, па сада живе у пет општина (три слива). Највише их је у сливу Лима — у општини Иванград, нешто у сусједној општини Плав, нешто у сливу Таре, у општини Колашин, један дио у општини Титиград — њихова колијевка Лијева Ријека у сливу Мораче и насеља у сливу Таре до села Увача; нека села припадају општини Бијело Поље (слив Лима). Васојевићи чувају предање да воде поријекло од војводе Васа Васојевића, чији је предак Стево опјеван у народној пјесми као учесник Косовске битке, а Вaso се, опет по предању, први доселио у Лијеву Ријеку. Тврде да воде поријекло од Немањића, по њиховој побочној линији. Рођакају се са Пиперима, Озринићима, Краснићима и Хотима, јер, наводно, сви они воде поријекло од пет брата, али су се Краснићи и Хоти нашли на територији гдје су живјели Арбанаси, па су се поарбанасили. Сачували су, упркос тешкој прошлости и страшном притиску Турака и Арбанаса, непомућено српско осјећање и традицију.

Почетком 18. вијека била је почела исламизација дијела Васојевића, али није узела ширега маха. Почетком 19. вијека исламизација је заустављена, а средином истога стољећа враћене су у православље исламизиране породице.

Говор, или боље речено, говори Васојевића припадају зетско-сјеничким или, како их у новије вријеме називају — зетско-новопазарским говорима, са недограђеним четвороакцентским системом и добро очуваним дужинама.

Топоними су у огромној већини српски, а исто тако и лична имена, мада има доста и календарских, неретко понародњених, као Алекса, Андрија, Василије (Васо), Гаврило (Гавро), Данило (Дано), Ђорђије (Ђоко, Ђоле, Ђола, Ђоша), Зарија, Иван, Илија, Јован (Јоко, Јоцо), Марко, Пале, Петар или одговарајућих женских имена, као Анђелија (Анђа), Илинка (Ика), Јована и Јованка (Јока), Петрана (Петра) итд. Напомињем да се у Васојевићима чува самогласник *ä*, који води поријекло од некадашњег полугласа.

Од народних имена у Васојевићима су најчешћа она с *мил-* и *драг-* у основи. Доста су честа и имена изведена од *вук-*, затим од основе *љуб-*, а фреквентно је и име Душан (Дуле, Дујо, Душко). Међу овим именима доста их је која у српском ономастикону живе од најстаријих времена али их има и новијег поријекла. Циљ овог рада, међутим, није да излаже њихову хронологију, него да се осврне на данашњи инвентар суфикса. Термини „новије“ и сл., према томе, не значе да је антропоним творевина новијег времена, него да се у Васојевићима јавља у новије вријеме (у односу на оно што се памти, тј. на памћење неколико генерација). Тако се, нпр., каже и за имена *Бојан* и *Драган*, која се у Васојевићима јављају у овом веку, односно после Другог светског рата, иако су то стара српска имена, забележена у најстаријим средњовековним повељама и другим изворима. Она су, значи, некада живјела, а сада се поново враћају у ове крајеве. Биће занимљиво, свакако, ако се данашњи фонд упореди са средњовјековним насљеђем, али такав рад изискује и више простора и посебна истраживања.

Мушка имена

-*адин*: Вујадин, Вукадин, Миладин;

-*ајло*: Вукџло;

-*ак*: Вјдак, Новџк;

-*ан*: Брацан, Вукан, Грубан (ријетко), Душан, понародњено Ђукан, Љубан (новије), Мјлан, Мјљан, Стјан, а у новије вријеме, од Другог светског рата наовамо, и Бјан, Гјран (врло често), Драган (врло често), Зјран;

-*аш*: Мјраш, понародњено Тјмаш и хипокористици Мјкџш, Мјтџш и Мјћџш;

- *ашин* (-*аш* + *-ин*): Вукџшин, Добрашин и понародњено Петрашин (ријетко);

-*еља*: Вјчеља, Грубеља (ријетко), Нјвеља (само пејоративно, од Ново или Новак);

-*енко* (-*ен* + *-ко*): Милџенко, Радџенко, Славџенко (ново име);

-*ета*: Вјлета, Вјчета, Љубета (између два светска рата), Мјкета, Мјлета, Радета;

-*ија*: Милџја;

-ило: Бѡрчѣло и Гѡрчѣло (два брата — једини носиоци ових имена), Дѡјчѣло, Момчѣло, а у новије вријеме Радмило и Добрило (један случај);

-ин: Веселин, Вѡин;

-ина: Божина, Вулина (само у незваничном презимену Вулинић), Вучина;

-инко (-ин + -ко): Љубинко (ново), Милинко и понародњено Маринко (између два светска рата);

-иња: Страиња;

-ић: Батрић, Благич (врло ријетко), Бѡгић, Вукић, Вучић, Драгић, понародњено Лакић, Миличи, Новић (ријетко), понародњено Павић и понародњено Савић;

-ица: Вуица, Груица (ријетко), понародњено Јѡвица (ново), Нѡвица, Радойца, понародњено Саица (само у презимену Саичић) и понародњено Тѡмица;

-ичко (-ич + -ко): Величко, Милничко;

-иша: Бориша (ријетко), Велеша, Драгиша, понародњено Ђуриша (ријетко), Љубиша, Малиша, понародњено Маркиша, Милеша, понародњено Периша, Пунеша, Станиша, а од Другог светског рата и Радеша, Синиша и Славеша;

-ко: Бѡрко (ново), Бѡшко, Вѣлко, Влајко, Душко (име и хипокористик), Жарко, Жѣлко (ново), Живко, Мирко и Мирко, понародњено Пѣрко, Рајко, Рајко, Рајко, Славко (између два светска рата), Станко, а у новије вријеме и Данко;

-ман: Вуќман, Миѡман (само у презимену Миѡмѡновић);

-ован: понародњено Пѣровѡн (уп. и Миловѡн, Радѡвѡн — лична имена од одговарајућих трпних придева);

-ѡе: Благѡе, Видѡе, Драгѡе, Милоѡе, Радѡе, Стѡноѡе;

-ѡман: Вуќѡман, Радѡман;

-ѡња: Милоња, Радѡња;

-ѡта: Вуќѡта, Радѡта (у Шекулару и Велици);

-ѡш: Јѡгош, Милош (врло фреквентно), Радѡш, Ђрош (направљено од мађарског иг 'господин' и нашег наставка -ѡш);

-ѡле: Мићуле — хипокористик од Димитрије (уп. и имена Радуле и Сѣкуле);

-ѡн: Милун, Мићун, Радун;

-ѡта: понародњено Перѡта;

-ѡтин (-ѡт + -ин): Драгѡтин, Милѡтин;

-ѡша: понародњено Јѡкша.

Посебно ваља поменути наставке -ѡ, -ѡ и -ѡе, којима се праве двосложни антропоними (имена, хипокористици и надимци) и од народних форми и од разних позајмљеница. Најпродуктивни је, свакако, наставак -ѡ, с мноштвом

изведеница, као на пример: *Аксo, Ацo, Бáро, Бóдо, Бóгдо, Бóжо, Бóро, Вáсо, Вйдо, Вóјо, Вуко, Гáвро, Дáго, Дáно, Дрáго, Ђóко, Ђóно, Ђуро, Жáро, Зáро, Зóро, Ѐко, Ѐцо, Јóво, Јóко, Јóцо, Кáјо, Кóјо, Кúјо, Лáбо, Лáјо, Лујо, Љубо, Мáшо, Мйко, Мйло, Мйро, Мйћо, Мйшо, Нйко, Нóво, Пéјо, Пéко, Пéро, Пéшо, Рáјо, Рáко, Рáшо, Сáво, Тóмо, Ћйро, Ўро, Фйћо, Чéдо, Шáро* и сл.

Наставак *-а* код ових имена слабо је продуктиван и увек подразумева краткосилазни акценат на првом слогу: *Лáка, Лёка, Нйка*, а у новије вријеме *Сáша* (име и хипокористик) и сл.

Наставак *-е* нешто је продуктивнији од *-а*: *Бáne, Брáne, Бóле, Вáле, Дйле, Дрáле, Мйле, Пéле* и сл.

Важно је поменути да ова група антропонима, на *-о*, *-а* и *-е*, у истом лику може значити и право лично име и хипокористик, што зависи од случаја до случаја. Тако се, на пример, дешава да два брата имају имена Петар и Перо или Јован и Јово, Драгутин и Драго, Милутин и Мило и сл., али и да Петар носи хипокористик Перо, Јован — Јово, Драгутин — Драго, Милутин — Мило и сл.

Женска имена

-ава: *Госпáва*;

-ана (или су изведена од одговарајућих мушких имена додавањем *-а*): *Вукáна, Достáна, Драгáна* (ново), *Живáна, Милијána, Петрáна* и нова *Светлána* и *Слађána* (уп. и *Снежána*);

-анка: *Дёсáнка*;

-ева: *Милéва*;

-ена: (или према одговарајућем мушком имену): *Милёна, Стáмена*;

-енија: *Бисенйја* (ако је изведено од именице 'бисер');

-ија: *Златйја, Станйја, Фемйја* (овде ваља поменути и име *Рабйја*, које може бити позајмљеница из муслиманских средина, али и име настало додавањем суфикса *-ија* старом српском имену *Раб*);

-ика: *Борйка, Милйка* (име може бити и мушко и женско, а код Морачана, од којих је примљено — само мушко) — уп. и *Велйка* (придев узет за име) и *Перунйка* (према м. имену *Перун*);

-ина: *Ђурђйна, од Ђурђ(а) + -ина*;

-инка: *Веселйнка* (између два светска рата; од м. имена *Веселин + -ка*), *Добрйнка* (новије; од м. имена *Добрин + -ка*), *Илйнка* (од м. имена *Илиј(а) + -инка*);

-иња: *Драгйња*;

-ица: *Аница, Анкица* (ново), *Бóркица, Вукица* (између два светска рата), *Гóрица* (од Другог св. рата врло често), *Грáница* (врло ријетко), *Данйца, Дóбрица* (искључиво женско), *Дрáгица, Јелица, Кáтица* (ново), *Љубица, Мáрица, Мйлица* (раније врло фреквентно), *Олгица* (ново), *Рáдица* (ново), *Рўжица, Рўмица* (ријетко), *Сáвица, Слáвица* (ново), *Стáница*;

-јана: *Мирјána* (име може бити и хебрејског порекла);

-ка: А̂нка (између два св. рата), Бѣлка, Бор̂исл̂авка (ново), Б̂рка (ново), В̂инка (између два св. рата), Др̂агосл̂авка, З̂орка, Јадр̂анка (ново), Јов̂анка, Ков̂иљка, Л̂ѣнка (ново), М̂илка, М̂иљка, Ми̂бљка, М̂и̂рка, П̂бљка, С̂авка, Стан̂исл̂авка (између два св. рата), Ст̂анка, Сто̂јанка;

-на: М̂икна, С̂ѣкна (ријетко);

-ојка: Мил̂ојка, Рад̂ојка, Слад̂ојка (новије и ријетко), Стан̂ојка;

-уна: Драг̂уна, Мир̂уна;

-уша: Петр̂уша, Стан̂уша.

Инвентар имена у Васојевићима, као и сам списак суфикса, говори о чувању српског ономастичког континуитета, али и о иновацијама, које прате и остале крајеве народа. Веома су занимљива и сложена имена, као и целокупан ономастички материјал, који ће, у ближој будућности, бити доступан научној јавности.

Božidar ZONJIĆ

USE OF SUFFIXES IN THE VASOJEVIĆI'S PERSONAL NAMES

S u m m a r y

This work is a survey of the anthroponym's suffixes (masculine and feminine personal names', hypocoristics' and nicknames') of Vasojevići — the greatest Serbian "clan", acc. to Jovan Cvijić, with 2000 km² of territory in the basin of Lim, Tara and Morača rivers. Data enclosed testify the continuity of old Serbian onomasticon in Vasojevići, although with significative innovations in language, characteristic for the other areas populated with Serbs, too.

